

שלוש זוויות אמריקניות על עסקת המאה

Tablet

פרסום מתווה "עסקת המאה" של נשיא ארה"ב דונלד טראמפ נעשה במהלך מערכת בחירות בישראל, ובזמן שדעת הקהל באמריקה הייתה שקועה במשפט ההדחה של הנשיא ובסקרי הבחירות המקדימות במפלגה הדמוקרטית, שבוע לפני ההצבעה באיווה. לא פלא שתשומת הלב שניתנה לתוכנית השלום בארה"ב הייתה קצרת טווח ומוגבלת. בעיקר שמו לב אליה היהודים, שישראל עומדת בראש מעייניהם, וכמובן הישראלים.

פרופ' ליאל ליבוביץ, מרצה לתקשורת ותרבות באוניברסיטת ניו-יורק, הסביר במאמרו "סיפור אגדה מזרח-תיכוני מתפתח בבית הלבן" (טאבלט, 28 בינואר) כיצד טראמפ הצליח, ב"עסקת המאה" שלו, לחשוף את ערוותה של תפיסת המזרח התיכון בעיני המדינאים בושינגטון. "דברו עם כל אחד מהדיפלומטים, הפרשנים והפובליציסטים הטובים ביותר והמבריקים ביותר שלנו, ונסלח לכם אם תחשבו שאל המזרח התיכון מגיעים לא במטוס אלא דרך ארון בגדים. כמו נרניה, הארץ שמדמיינים בפוגי בוטום (שכונה בושינגטון, מקום מושבה של מחלקת המדינה האמריקנית. י"פ) אינה נשלטת בידי אנשים ואינטרסים, אלא בכוחם של עקרונות ומסגרות חשיבה, והדרך הטובה ביותר להבינה לא עוברת בשטח אלא דרך ביקור במועצה ליחסי חוץ", מאשים ליבוביץ.

כל התוכניות האמריקניות לשלום באזור עד כה היו מנותקות לחלוטין מהמציאות על הקרקע, הוא טוען. הן התייחסו לירושלים ולקו הירוק בלי להביט בעיר עצמה וביישובים היהודיים ביו"ש, ודיברו על "מעגל האלימות" ועל הצורך בויתורים כואבים למען השלום. אבל טראמפ, "כמו הילד הקטן ב'בגדי החדשים'", התעמת גלויות עם מיתוס הפליטים הפלסטיניים, קיצץ בתקציב סוכנות אונר"א, העביר את השגרירות לירושלים, הכיר בריבונות ישראל בגולן, והביא למנוחות באופן רשמי את גבולות 1967, שמתו מזמן. "המשותף להחלטות הללו אינו רק היכולת, שאינה מצויה בשפע בושינגטון, לראות את נקודת המבט הישראלית. הן חולקות גם את היכולת המרעננת להביט במציאות בקור רוח ובלי דעות קדומות". רצה לומר, למציאות שעל הקרקע יש השלכות, ולפיה שורטטו קווי המתאר של תוכנית טראמפ.

כרמיאל ארביט, עמיתה במועצה האטלנטית ולשעבר מנהלת אסטרטגית במועצה ליחסי ישראל-ארה"ב, מציגה במאמר שכותרתו "למעשה יש עסקת שלום ישראלית-פלסטינית מתפקדת - בעזה" (פרוורד, 30 בינואר) את מה שנדמה לה כהצלחה בסכסוך המקומי שלנו. לדעתה, ההבנות עם חמאס בעזה, בתיווך מצרי, הביאו להסכם המונע משבר הומניטרי ומקל את האיום על אזרחי ישראל. לטענתה הוא מצליח, ודווקא בגלל היעדר מעורבות אמריקנית.

תהליך אוסלו, שהיא רואה בו הסכם מוצלח, היה יוזמה של הצדדים שקיבלה עידוד אמריקני רק לאחר שהייתה כבר בעיצומה. מנגד, עסקת המאה של טראמפ "רק תרחיק את הצדדים אלה מאלה", היא כותבת. תנאי התוכנית כפי שפורסמו, היא קובעת, יעוררו זעם בקרב הפלסטינים, ירחיקו את ישראל מוויתורים הכרחיים לשלום, ויתמוססו בקלות לאחר הבחירות פה ובארה"ב. "אם סיפוח אכן יצא לפועל, ישראל תעמוד בפני לחץ בינלאומי גובר, לא רק מצד בנות בריתה האירופיות ומשכנותיה הערביות, אלא גם מבית נבחרים דמוקרטי או מצד ממשל דמוקרטי עתידי הנחוש למנוע את התממשות התוצאה של מדינה אחת". טראמפ יינה מפירות חשיפת התוכנית וייסוג לאחור אל מעבר לגבולות האמריקניים הבטוחים, בעוד הישראלים והפלסטינים יאלצו להתמודד עם ההרס שתותיר אחריה עסקת המאה שלו.

העיתונאי היהודי-אמריקני דניאל פייפס, לעומתה, מתנגד לתוכנית דווקא מן הצד הימני. פייפס, מייסד פורום המזרח התיכון, מודה ב"הסתייגויות על תוכנית השלום המזרח-תיכוני של טראמפ" (ושינגטון טיימס, 29 בינואר) שיש לשבח את טראמפ על חלקים ניכרים בתוכניתו. בפרט, הוא אומר בהאשמה מובלעת של 12 הנשיאים מטרומן ועד אובמה, הנשיא הנוכחי היה הראשון בין נשיאי ארה"ב שהתייחס ברצינות לצורכי הביטחון של ישראל.

אבל, מבהיר פייפס, בסופו של דבר הוא אינו מרוצה כלל מ"עסקת המאה". ראשית, מי בכלל צריך אותה? "כל מנהיגי ישראל מאז 1948 התנגדו בחוכמה לתוכניות שנכפו עליהם מבחוץ, ושאלו במשתמע 'מי מינה אתכם לפתור את בעיותינו?', כותב פייפס, וחווה שמנהיגי ישראל העתידיים יתחרטו על שיתוף הפעולה הזה עם המעורבות האמריקנית. שנית, הוא טוען שהתוכנית מעניקה לפלסטינים תקווה - ושזה בדיוק החיסרון הגדול שלה. ההבטחה לאוטונומיה ולעצמאות, לצמיחה כלכלית ולפיתוח תשתיות, עמדה גם בבסיסו של תהליך אוסלו הכושל. אותה הבטחה עומדת בבסיס תוכנית טראמפ, שמפרטת בהרחבה מה ירוויחו הפלסטינים מהשלום. אך לשיטת פייפס, הסיבה לכך שאין לפלסטינים עתיד כלכלי ורוד, לעת עתה, אינה שישראל מונעת זאת מהם, אלא שהם דוחים "זה מאה שנה ויותר את היהודים, היהדות, הציונות וישראל". זהו המכשול היחיד העומד בפני פתרון הסכסוך: חיי הפלסטינים

יהיו טובים בהרבה אם פשוט יכירו, לאורך תקופה ממושכת, בקיומה של ישראל וביהדותה. "עליהם לשמוע את האמת, ששום דבר טוב לא יקרה עד שיוותרו על דחייתם המכוערת. במקום להציג בפניהם תקווה, על התוכנית לצייר להם תמונה של ייאוש", מסכם פייפס. "אם לא תעשה זאת, התוכנית תהפוך לחסרת רלוונטיות כמו כל יוזמה נשיאותית קודמת".

רואים אותנו, מזהים אותנו

יכולות צילום, כוח חישוב, בינה מלאכותית וכושר הצפנה חברו בשנים האחרונות יחד כדי לאפשר למערכות זיהוי פנים ממוחשבות לפעול במכשיר הטלפון החכם שבידינו. מכיוון שהטכנולוגיה כמעט שאינה חודרנית ודורשת בסך הכול צילומים הנגישים כמעט לכל אדם, היא מעלה חששות בקרב רבים מחרדי הפרטיות. בראשיתו החל זיהוי הפנים כאמצעי ללכידת פושעים ולמניעת טרור, עוד בגרסתו האנלוגית שיצר צייר הקלסטרונים; ההקשר הפלילי של זיהוי הפנים עדיין עומד בלב החששות של ארגוני חירויות אזרח בארה"ב, המזהירים מפני "מסדר זיהוי קבוע", שבו פני כל אזרח ותושב יוצלבו דרך קבע עם צילומי פנים מזירות פשע ברחבי העולם. בסין זה כבר קורה: טכנולוגיית זיהוי פנים משמשת את המשטר לדיכוי המיעוט האוגורי בפרובינציית שינג'יאנג. אבל בעולם המערבי, העובדה היא שלאנשים לא אכפת. הם מוסרים את צילומיהם לממשלות, מעלים אינספור תמונות פנים לרשתות החברתיות הגדולות, ואפילו מעבירים תמונות פנים ליישומונים חמודים ומפוקפקים. במגזין קליפורניה סאנדיי (ינואר) בחנו את העבר, ההווה והעתיד של הטכנולוגיה, והבהירו שהיא כבר עכשיו נפוצה ושימושית מכדי להיעלם.

כבר ב-1994 הצליחה קבוצה של מדענים באוניברסיטת רוקפלר בניו-יורק לגרום למחשב לזהות אותם כשנכנסו לחדר, ולברך אותם בשמותיהם לשלום. ד"ר ג'וזף אטיקי, שפיתח את הטכנולוגיה, עובד היום בתאגיד NEC, אחד מספקי הטכנולוגיה הביומטרית הגדולים בעולם. הוא סיפר לקליפורניה סאנדיי איך עובדות מערכות ממוחשבות זיהו פנים: אוסף פיקסלים מומר לערכים מספריים שהמחשב יכול להבין, ואז מתחיל זיהוי הדפוסים. ראשית, התוכנה מוצאת דפוסים בסיס כמו צללים, אורות ועוצמות צבע, ואז היא מחפשת תבניות אופייניות לפנים אנושיות: שקע העין, קו הלסת, האף. לאחר שיש בידיה מפה כללית של הפנים, היא מביטה בנקודות עניין רבות – בדרך כלל 68 נקודות – ומרכיבה מהן "טביעת פנים", כמעט כמו טביעת אצבע. האפיון של אוסף הנקודות הללו ייחודי לכל אדם. מערכות נוספות יודעות למפות ולמיין את טקסטורת העור – קווים, נקבוביות וקמטים – ולהוסיף לוודאות הזיהוי. היתירות שב"טביעת הפנים" מאפשרת לתוכנות הזיהוי להתמודד גם עם פנים שאינן מופנות ישירות למצלמה, או שהן מכוסות חלקית. היום מערכות למידת-מכונה

בונות את האלגוריתמים, ולא המהנדסים עצמם: האחרונים רק מסייעים לשפר את הדיוק ולכווץ את הקוד.

כוחות אכיפת החוק תלויים יותר ויותר בתוכנות זיהוי פנים, ויחידות משטרה בארה"ב משתמשות בהן בהיקף נרחב – אלא אם המדינה או העיר אסרו על השימוש בהן. בקולורדו, מספר כריס אוטקלט, כתב ה'קליפורניה סאנדיי', אין חוקים המגבילים את השימוש בתוכנות, והמשטרה המקומית במחוז ארפאו מקבלת בקשות לזיהוי פנים גם אם הגיעו מחוץ למחוז. הם משתמשים במערכת לשם פענוח פשעים קטנים וגדולים: מגנבות זעירות מחנויות (באמצעות צילומי האבטחה), דרך זיוף צ'קים (הזייפנים הסתייעו בתעודות מזויפות, שהציגו שמות בדויים אבל תמונות אמיתיות), ועד שוד במהלך מפגש רומנטי (הודות לסלפי משותף). תחנת המשטרה בארפאו לא מוציאה צווי מעצר על סמך זיהוי פנים בלבד, ומשתמשת רק בתמונות שצולמו במהלך חקירות או מעצרים.

בערים ובמדינות מסוימות הטילו איסורים על השימוש של רשויות אכיפת החוק בתוכנות זיהוי פנים. סן-פרנסיסקו הייתה העיר הראשונה בארה"ב שאסרה על שימוש כזה בידי המשטרה המקומית, ובקליפורניה כולה נאסרה הפעלת התוכנה על צילומים שנאספו באמצעות המצלמות הפועלות תמיד המוצמדות למדיהם של השוטרים. אבל הטכנולוגיה אסורה רק על הרשויות; השוק האזרחי רשאי לעת עתה להשתמש בזיהוי פנים לצרכיו, וכמעט ללא פיקוח.

ארבעה כותבים סיפרו על השימוש שלהם בטכנולוגיה: ג'ון מילר, מנכ"ל רשת מזון מהיר, התקין מצלמות זיהוי פנים בעמדות ההזמנה, דבר שקיצר את התורים וזירז את התשלום. כמחצית מהלקוחות, כותב מילר, הסכימו לכך בשמחה. במחנה הנוער פרסקוט פיינס באריזונה, כותבת היועצת קרלי קרולי, מערכת זיהוי פנים ממיינת את התמונות של הילדים ושולחת אותם באופן אוטומטי להורים, כמה פעמים ביום, כדי שיראו שילדיהם נהנים. מייק מטרנגה, מנהל בטיחות בבתי הספר בטקסס סיטי, טקסס, משתמש במאגרי מידע וביישומי הלשנה אנונימית כדי להגן על תלמידי בתי הספר שתחת פיקוחו. כאשר מצלמות האבטחה באזור בית הספר מחוברות לתוכנת זיהוי פנים, הן יכולות להתריע בפני הצוות כאשר תלמיד מסוים – למשל, אחד שהצטלם עם נשק אוטומטי והעלה את התמונות לרשת – מתקרב למתחם. איימי הורנר, מנהלת מחלקת הקרנות בבית חולים בקולורדו, משתמשת במערכת זיהוי פנים כדי לוודא שהחולה הנכון מקבל את ההקרנה הנכונה.

ובכל זאת, גם לאזרחים שומרי חוק יש סיבות לחשוש מהטכנולוגיה. מתיו פיני, מנהל פרויקט הטכנולוגיות העולות במכון קאטו, אמר לקליפורניה סאנדיי שתוכנות הזיהוי עלולות להפעיל את "אפקט הצופה", שבו אנשים יתרחקו מפעילות חוקית לגמרי רק משום שהם יודעים שהיא תתועד במערכות זיהוי פנים. "זו דאגה רצינית", אמר פיני.

"זיהוי פנים היא טכנולוגיה שאינה טובה או רעה בהגדרה. אני איש זכויות האזרח, אבל אפילו אני יכול לראות עולם שבו אני יכול לחיות בנוח עם זיהוי פנים. אזרחים שומרי חוק צריכים להימחק מהמאגרים, ורק אלה שעומדים נגדם צווים בגין פשעי אלימות צריכים להישאר בהם. אבל אין סוכנות אכיפת חוק אחת במדינה שקרובה לעמוד בדרישות הללו".

על סבל, חמלה וקדושת החיים

THE OBJECTIVE

החוק הראשון שקידמה במדריד קואליציית השמאל שעלתה לשלטון באמצע ינואר נועד לאפשר המתת חסד בספרד. בימין הקתולי מתנגדים לכך נחרצות, אבל נדמה שהם עומדים להפסיד במאבק. שאלת המתות החסד שנויה במחלוקת מוסרית עמוקה ברחבי העולם. כמו בנושאים רבים אחרים, מפלגות פוליטיות בימין מתקשות להציג את עמדותיהן בנושא בבירור. במאמר "המתת חסד, או איך לחטוף תבוסה במלחמת התרבות", שפורסם בכתב העת הדיגיטלי 'האובייקטיב' (13 בפברואר), מסביר פרופ' מיגל אנחל קינטאנה פס, מרצה לאתיקה ופילוסופיה באוניברסיטה האירופית מיגל דה סרוונטס בעיר ויאדוליד, שהכשל של הימין הספרדי נובע מכך שהלה ויתר על הנחות היסוד שיכלו לסייע במאבק.

לדברי פס, מפלגת הימין חמקה מהמאבק התרבותי, כשטענה שהיא בסך הכול מבקשת להביא לממשלה "מנהל מוצלח". את הצד שלו בזירת מלחמת התרבות הפקיד הימין בידי הכנסייה הנוצרית, בת אלפיים השנים. הבעיה עם הכנסייה אינה רק שהיא מושחתת בעצמה, אלא גם שעמדתה מיוסדת לכאורה על החמלה לסובל – תגובה אינסטינקטיבית אנושית, אפילו חייתית, שקיבלה את חותם הכשרות של ההוגים ההומניסטים מתקופת הנאורות. מה קורה לתגובת החמלה הזאת בשאלת המתת החסד? בבסיסה, היא אמורה להסכים עם הרצון להביא קץ לסבל.

נאמני הכנסייה המתנגדים להמתת חסד יכולים אולי לטעון שאפשרות המתת החסד מפעילה על חולים וזקנים לחץ חברתי, בראותם בחוסר אונים את העלויות שהם מטילים על קרובי משפחה וחברים. אבל, אומר פס, טיעונים כאלה יתמוטטו בהכרח מול יצירות ספרות וקולנוע מלאות חמלה כלפי חולים ומשותקים, דוגמת הסרט הספרדי 'הים שבפנים': גיבורו, רמון סאמפדרו, המשותק מן הצוואר ומטה, מבקש לסיים את חייו ונאבק לשם כך מאבק משפטי מייסר. הבהלה שאנשים נוטים לחוש אל מול האפשרות שהם עצמם יילכדו במצב דומה לזה של סאמפדרו מרוקנת את טיעוני החמלה של מתנגדי המתת החסד.

כנגד מבקשי המתת החסד, אומר פס, עלינו לטעון דבר אחר לחלוטין, "משהו שהיום כמעט בלתי אפשרי להביע: שהחיים אינם ראויים רק אם נהנים מהם. שהחיים יקרים, בעלי ערך עליון יותר מכל מה שאני רוצה לעשות בהם". זה היה תמיד העיקרון

שמאחורי שבועת הרופא, הוא אומר: לא לגרום נזק לחיים, לעולם. זהו לא רגש של חמלה, אלא כבוד קר לחיים, שצריך להניע אותנו לשמר את החיים תמיד.

הספרדים נטשו את הכבוד המקודש הזה: כיום אין שום דבר קדוש, דבר אינו מעל האדם. הפוליטיקאים בימין הספרדי, אומר פס, מסכימים להגדרה הזאת של שדה המערכה, ולכן הם בוודאות יובסו.

שותקים ובונים: האסטרטגיה הפוליטית שכבשה את דלהי

קידוש ערכים עליונים עשוי להיות אסטרטגיה הכרחית לשכנוע בימין, אבל בשמאל מתמודדים לעיתים קרובות עם קושי הפוך: עיסוק בערכים שאינו מתבטא בהתקדמות חומרית בשטח ובהישגים מעשיים. מפלגה אחת בהודו, בעלת נטייה לשמאל, החליטה לנטוש את העיסוק הפומבי בנושאים שעלולים להרתיע מצביעים שמרנים, ולהתמקד אך ורק בהישגים בפועל – ובכך הצליחה לכבוש את ליבם של תושבי דלהי, ואולי ליצור אלטרנטיבה עתידית למפלגת העם הימנית, האוחזת בשלטון במדינה הענקית.

בבחירות הכלליות בהודו שנערכו לפני מעט פחות משנה הפסידה מפלגת השמאל המתונה אאם אדמי (AAP) הפסד צורב. ב-2014 היא זכתה ב-4 מושבים מתוך 545 בלוק סבהה, הפרלמנט ההודי, וב-2019 זכתה במושב אחד בלבד. גם הוא היה בפונג'אב, ולא בטריטוריית הבירה דלהי, שבה שולטת המפלגה שלטון ללא מצרים מאז 2015. אבל תבוסתה במישור הארצי בשתי מערכות הבחירות הכלליות כמעט שלא פגעה בכוחה המקומי בבירת הודו: ב-8 פברואר עמדה המפלגה שוב למבחן בבחירות המקומיות בדלהי, וניצחה ניצחון סוחף תוך כיבוש 62 מ-70 מושבי האספה בטריטוריה המיוחדת. קאושיק דקה ניתח ב'אינדיה טודיי' (24 בפברואר), בכתבה "וי מסמל ויקאס", את הפער בין ההישג המקומי המרשים ובין הכישלון הארצי החוזר ונשנה.

בהינדי, "ויקאס" פירושה קדמה או התפתחות: דקה טוען שהניצחון הסוחף השני ברציפות של AAP בדלהי נובע דווקא מכך שהיא מוותרת על עמדות בנושאים הגדולים, לא דנה בעניינים אתניים ודתיים המעסיקים את הפוליטיקה הארצית, ומעדיפה להדגיש דבר אחד בלבד: פיתוח. אנחנו מנהלים טובים: זה המסר שמנהיגה, ראש ממשלת דלהי ארווינד קג'ריוואל, מכר לתושבים. "התוכנית בדלהי הייתה ברורה: להימנע מעימות ישיר עם מודי", כותב דקה.

ההתנגדות של AAP לראש הממשלה נרנדרה מודי הייתה כנראה הסיבה לכישלונה בבחירות הכלליות בשנה שעברה. המצביעים נהו ימינה, והמפלגה נדרסה תחת טנק

הקמפיין של מנהיג הימין הפופולרי מגוג'אראט. לאחר הכישלון שינתה AAP את האסטרטגיה: באוגוסט שעבר הביע קג'ריוואל תמיכה במהלכי ביטול המעמד המיוחד של קשמיר, שהוביל מודי, ואז נמנע מלהגיע לטקסי השבעה של יריבי ראש הממשלה, מנהיגי השמאל העומדים בראש הממשלות במדינות מהרשטרה וג'הארקנד. חודש לפני הבחירות בדלהי, AAP סירבה להצטרף לפגישה שערכה האופוזיציה בהובלת מפלגת הקונגרס, כחלק מהמחאה נגד חוק האזרחות החדש, שלפי האופוזיציה מפלה בין הינדים למוסלמים.

מה היה התוכן של קמפיין הבחירות של AAP, אם כך? "אין כרזת בחירות טובה יותר מאשר פיתוח", כותב דקה. "המצביעים בדלהי תגמלו את קג'ריוואל על ביצועי ממשלתו בחינוך, בבריאות ובתוכניות הרווחה, ועל תדמיתו הנקייה משחיתות".

האם תצליח המפלגה, יום אחד, לצאת מדלהי ולשכפל את הישגיה בשאר הודו – לא בבחירות הכלליות, אלא בבחירות מקומיות אחרות? דקה טוען שיש לכך סיכוי, משום שבבחירות הכלליות מנצחת מפלגת העם בעיקר בשל כוחה הסוחף של האישיות של מודי. "מפלגת העם טרם טיפחה מנהיגים כריזמטיים מדרג שני ברחבי המדינות", הוא כותב. "זה אולי מסביר את כישלונותיה בבחירות במדינות בשנתיים האחרונות".

